

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'ín pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'íi pu jájcuj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi tí'ij quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyí'tíj a'yan tyí'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítjee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huanyéeri'cij ja'raa jo'tij jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síj pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítyaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítjee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'ín tyí'xajtaca'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'ín pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síj ti a'íjna jin mujo've'mej tí'ij a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti jí'récán jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye'

néijmi'caa i tyeétyee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íiyan i cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. 11 A'íi pu mu jové'mej íiyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéejej.

12 Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéejej majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. 13 A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

14 A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti ji'ré'can jime'. 15 Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'íjna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

16 Néijmi'i tu tyeríj ityáj a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, 17 ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuiihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en

ajta i ti ji'r'é'can jime' a'íj pu jitze tyeje'ráma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséej i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciríistu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojo'ta'ítyaca' a Jerusalén a'íjma i puaaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaaj je'ej ti tyi'ji'r'é'can jime', a'yaa pu tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu'.

²¹ Mati'íj mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'íj mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'íjma i

maj tojo'ta'ítyaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti a'yan tyí'xaj tijin: “Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'íjci i tavástara” — a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojo'ta'ítyaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaaata'íhuo'ri' tijin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Ciríistu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihuá'íiraj i tye'ityee'?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síij pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévijtye' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyi-huo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajtaca'aj nyati'ij a'yan tya-jamuaaté'exaa tíjin: “Síj pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj tí'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'o'jyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ít'yaca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'o'jyíxi'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'íjna jin huá'íiran i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Tí'ij jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Mati'ij a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús.
³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', ti'quij huo'séj maj jaavájasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí siahuoo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síj ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéj huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa'j tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Círíistu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'íj pu'ij antyinájchaca' a'íjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huosij a'íjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu ajta a'íin pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'íi pu a'íin pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

⁴⁶ Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyi'tíj je'ráanyej ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rej, pata'aj jaaséj.

⁴⁷ Ti'ij Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síj vé'mej ti ji're'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tíj séejre' ti hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

⁴⁸ Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj ti'ij quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej.

⁴⁹ Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, muáaj paj a'íin pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'íin pué'een i paj tyi-taata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaaj nyaj muaaséj pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'íjna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

⁵¹ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran ti'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'íjma séjran i tajapuá maj tyí'huiire' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyíca'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Ti'ij a'tíj huatyényeïichaca' a'ájna a Caná, Galileea ti ja'ajtyáma'can

¹ Ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeïichaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'íjna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, ² a'íj mu majta huatá'inyej a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. ³ Aj pu'ij huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Iiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'?
Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

⁵ Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaaaj
a'íjma i maj tyí'huiire' tijin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej ti a'íin
tyajamuaaté'exaatye'sij.

⁶ A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa
ti tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'íi pu
tyi'pué'eenye'ej i maj jitzán tyí'tyai'racaa
a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa
pu tyo'vejrica'aj a'chu huéecatyey nusu
huéecatyey japuan tamuáamuata' liitruj i
jájtyij. ⁷ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma
i maj tyí'huiire' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistya'xi'in i jájtyij jime' i xá'rij
tzajta'.

Matí'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistya'xij, ⁸ ajta
je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj cíi tyi'tajánie' i tu'huájmuua siajta
je'en jaatá'an a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej
i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'íjna i
ti antyúumua'reej, a'íi pu ju'qué'ij a'íjci i
jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee ja-
mua'reeriaca'aj jo'tij já'ma'cantaca'aj a'íjna i
nahuáj, majta a'íimaj i maj tyí'huiire', a'íi mu
xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'íi mu ju'cáato'xij
i jájtyij. A'íj pu'ij jin jaatajé a'íjci i ti hu-
atyényeíichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i tu a'yan tyeeyi'tin, anaquéj tu hua'tá'caa a'íjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj tiquee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij ijíj ju'cáaye'en.

¹¹ A'íi pu a'ín pué'een i ti anaquéj a'yan tyi'táj jin huaríj a'íjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galilea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacíj a'íi mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuáamua'mua', majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyej.

Jesús pu jaajájuarej a'íjci i tyeyúuj

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén.

¹⁴ A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta' huojo'tyoj a'íjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xii, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeítyee.

¹⁵ Tí'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', tí'quij a'íjci jin hui'rámuarij néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íjma i maj cúcui'see tooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej ti'ij chí'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'íjci i chí'ra'an i nyavástara'.

¹⁷ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tíj paj jin antyía'mua'reeriaj pej pij a'yan ricij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, nyáaj nu huéecaj xicáj tzajta' nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej mati'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tyeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéecaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'íjna i tyeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévira'. ²² A'íj pu jin ti'ij huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacáj je'ej ti tyihuó'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj.

A'íimaj i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Ti'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna mati'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítyee jimi tyá'antzaahuaj, mati'ij jaaséej ti a'ín a'yan rijcaa

a'íjci jime' ti naa tyihúa'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'tíj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'íj sáij i tyéviij, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzírria'ra' i tyéviij.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj ti a'íijma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje'ré'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, tyáamua'reej ti i Dios mojo'ta'ítyaca' pej pij tyitáamua'tyej, ji'nye capu a'tíj jaayí'tin ti a'yan rijcaj patí'ij muáaj, tipua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tipua'aj quee i a'tíj jájcuan huanie'huaaj, capu i'ríj ti jaaséj jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaaj tipua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhuí'xin i jucáara' jitze i junáanaj tí'ij ajtáhua'aj huanie'huaaj?

⁵ Ti'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'íjna i tiquee huóojajcuare'en

a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁶ A'íjna i ti tyéviy jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye' yee: “Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj.” ⁸ Jo'tij na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamuj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua' jo've'yí'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'ímaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj tyihuá'mua'tyej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyí'tij nyaj mua'ixaatye'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime', ityáj tu a'íjna huá'ixaatye' tyí'tij tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyí'tij tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'. ¹² Tipua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyí'tij nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj nyajamuaaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajá'ma'can?

¹³ 'Capu a'tij ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyey i cháanacaj japua, a'íi tí'ij

pué'een i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna tí'ij i Moisés tye'ejpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tí Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ 'Dios pu huápuí'ij huo'xie'vej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyó j ujo'ta'ít yaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácuí'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin uyo'ta'ít yaca' i juyó j tí'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu tí'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

¹⁸ 'A'íjna i tí tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yó jra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i tí quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij cí'tyij a'íjci jime' tí quee tyá'antzaahua j i a'íjci jimi i yó jra' i Dios. ¹⁹ A'íjma j i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'rí j puéjtzij huo'cí'ij, jí'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, ajta tí'ij yan huatasé jre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tíj jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'ij, jí'nye camu jaxie've' tí huatasé jre'en i maj jin je'ej pua'aj ricíj. ²¹ Majta a'íjma j i maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua'

tyityetyúucha'íij, a'íi mu jitzán utyáhuixi'íij i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaa

²² Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeítýee. ²³ Ajta a'íjna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Enón, véjri' a'ájna a Salim, jí'nye jéehua pu mui'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeítýee aje'ré'nyinyiica'aj tí'ij Juan huó'íiraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuij maj huóotya'xi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jíime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en, ²⁶ aj mu mij aje'ré'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, a'íjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíij huá'íiraj i tyeítýee majta néijmi'i ajo'ré'nyinyii a'íjci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. ²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamujri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'íin pué'een i Ciriistu', sulu

síj ti anaquéej ujo'ta'ítayi'huaca' a'íjci jimi.
²⁹ Jo'tíj a'tíj jo'tyéneyeichij, a'íjna i íiti' a'íj pu
 jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tíj, ajta i
 amíincura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en jana-
 muaj, a'íi pu jéehua huatóotyamua've'sij ti'íj
 jáanamuj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj
 nyana'aj nyáaj ijíj jéehua tyí'nyetyamua've'.
³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin jéetze' va'cán
 jin tye'entyájrutyej, nyajta nyáaj nyaj jéetze'
 ciléenye' jin tyu'tyáhuire'en.

A'íjna i ti jútye' jo've'mej

³¹ 'A'íjna i ti jútye' jo've'mej, a'íi pu néijmi'i
 jin antyúumua'reej. Ajta a'íjna i ti íiyan ma'can
 i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'íjna
 tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta
 a'íjna ti tajapúa jo've'mej a'íi pu néijmi'i jin
 antyúumua'reej, ³² ajta a'íjna huá'ixaatye' je'ej
 ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namuajri' i Dios
 jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj.
³³ Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'íi
 pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti
 Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ³⁴ ji'nye a'íjna
 i ti Dios uyo'ta'ítayaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i
 Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua
 tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra'
 a'íi pu jaxie've' i juyó, ajta a'yan tyaatá' ti'íj i
 yójra' néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ³⁶ A'íjna
 i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu
 jusén jime' júurij ja'mej, ajta i ti quee jaxie've' ti
 jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij
 ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'íjna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítýee a'íjna i Jesús quee a'íjna i Juan, ajta je'en huá'íiraca'aj, ² ajta capu a'íjna i Jesús huá'íiraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta ti'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea ti'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galillea.

⁴ Ajta ti'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyey a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'íjna chuéj Jacob ti jaat-apuéjve i juyój José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'íjna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyácun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríixpuaj. ⁷ Ti'quij síj íiti' aje're'nyey Samaaria ti já'ma'can, ti'ij ahuóojejre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íjma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iye'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tìpua'aj páamua'reerej tyi'tíj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'tíj ti pué'een i jájtyij ti cíi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuaviirajche', ajta je'en a'íin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', capáj tyi'tíj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátyee i ti atyácun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij?

¹² A'íjna i tayo'puaci'ij i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'íjna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj, ¹⁴ ajta a'íjna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'íjna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ij jo'tij ja'ajmuí'yej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyej nyij quee che' huataí'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

17 A'yaa pu tyu'tanyúj i íiti' tijin:

—Capu a'tíj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tiquee a'tíj muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'ríj anxíviij ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i paj jamuán huácaj ijíij, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

19 Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'íjci jitze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

21 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxié've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyáanajche iiye'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén. ²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapúa huatányuusij, a'íimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, ijíij pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íj jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyi-huo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej.

²⁴ Dios pu júuricamej pué'een, majta a'íimaj i

maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci jítze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin jaatyáanajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciríistu', ajta ti'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacíj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síij ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'tíj ti huocca'aj i íiti', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej.

²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'táraj a'íjci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítyee tijin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tíj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'íin pué'een i Ciríistu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeítyee iirácij a chájta', mati'ij mij a'áa jo'r'é'nyej i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'ij i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu hu-
atyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' séej jamuán
majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijin:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ityaca', ajta nyej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyi'xaj tijin: “Óoche' pu muáacuaj máxcirie' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj jaaséj i ti tyi'huasti', pu'ríj huaxá'pui' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyi'muarie' a'íi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijin: “Séecan mu tyi'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.”

³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ityaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa j ti a'yan tijin: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj.” ⁴⁰ A'íj mu jin, mati'ij aje'ré'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itze'e hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaaj mati'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaa j.

⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa j, sulu

ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamujri', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jì'ré'can jìme' a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huírria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tì'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jítze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tì'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéejej, jì'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén mati'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tíj i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tì'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajcaa a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, tì'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tíj ja'chej tì'ij tyáahuatye'en i yójra', jì'nye pu'ríj huápu'íj á'me'riaajca'aj.

⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tipua'aj sequée tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríij quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'íjna i a'tíj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Ti'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antyinájchaca' i maj jahui're', mat'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Tajquíj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa ti'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin: “Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj”; aj pu'ij a'íjna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galillea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

¹ Ti'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tíj ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xií, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan

tyaja'rájtyapuaaj tijin Betesda. ³ Anxíviq'ue' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeít'ye'e i maj tyí'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tí'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye síij tí tajapua' tyí'huire' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa tí'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i tí anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i tí jin tyí'cui'. ⁵ Síij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii tí arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej tí tyí'cui'. ⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj tí a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyáamua'reeri' tí arí á'tyeej tí a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'ájna i tí tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj tí naatáhuire' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' tí'ijta ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tí'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'pihua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj tí arí huarúj tijin:

—Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaa'isima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyi-huo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin: “An'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaa'j yee: “Pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'ájna i a'tíj ti huarúj, capu ja-mua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'ájna i Jesús pu'ríj áan jo'tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tyeyúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Cási', ijíj paj períj huarúj, capáj che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, tí'ij quee tyi'tíj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i tyáati' ajta je'en huojo'té'exaa' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pihua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Í nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

18 A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj ti'íj i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'tíj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'tíj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'. 20 Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'tíj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'tíj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. 21 Ajta a'yájna ti'íj i vástaria'ra' tyihuo'tá'juuritej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juurite'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'ajxié'vi'ra'. 22 Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'tíj á'axijtye', sulu pu ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' ti'íj a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en, 23 mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'íj tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyira'aj tyícha'ij a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

24 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'tíj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i

ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'rij iirájraa jo'tij ja'mui'nyíiche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tij ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo're'nyesij, ajta ijíij arí a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj merij huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Ji'nye a'yájna ti'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyój ti'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' ti'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítyee, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomujtyaj a'íjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo're'nyesij mati'ij a'íimaj i maj merij huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'táj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'rij nyej nyáaj tyi'táj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej ti i nyavástara' tyí'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihuá'xijtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Típua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu

tyi'tíj huatyáhuire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj.
³² Ajta síij pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej tí a'ín tyu'tyáhuire'sij je'ej tí a'ín tyinaataxájta.
³³ Mua'aj xu séecan huata'ítýaca' i Juan jimi, ajta a'íi pu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' tí a'tíj nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' tí'ij mua'ajmaj jamuáahuire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuire' a'íjna i Juan tí'ij tatzárij tí á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cii siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'ej nyaj ricij, a'íi pu a'ín pué'een i nyavástara' tí jin nyojo'ta'ítýaca' nyej nyij a'yan huárinij, a'íj pu jin ámiteere' tí i nyavástara' unyojo'ta'ítýaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i tí unyojo'ta'ítýaca', a'íi pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa tí i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i Dios tí yo'ta'ítýaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jáatyoonyij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íi pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' tipua'aj tyéviij

tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'.
⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj
 tyaja'muamuajtye, a'íj nu jin jamua'reej tíquee
 ja'mua jimi séejre' i Dios ti jin já'muaxie've'.
⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can
 yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye',
 ajta tipua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en,
 a'íj xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye
 tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tipua'aj
 jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuatye'en,
 siajta quee jahuocaj i ti naa huasé'rin i
 Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee
 nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara'
 jimi, sulu a'íi pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran,
 i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye
 tipua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej
 a'íjci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij
 na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'íi pu i Moisés
 nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tipua'aj
 sequée já'tzaahuatya'aj je'ej ti a'íin tyo'yú'xaca',
 ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj
 já'mua'ixaatye'?

6

*Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj anxi ví'ra'aj
 ará'asej*

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Tí'íj a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze
 pujmua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapua
 tíjin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapua
 tíjin Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítjee jamuán
 huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj ti tyámua'

tyí'uuriajca'aj ajta tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyíxij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'tyeej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Ti'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítjee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—¿Jo'nyij tyeyá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítjee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' ti'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ti pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxítjee i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'ájna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

⁹ —Yaa pu pá'ri'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyée, ajta capu ci'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítjee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siahuo'té'exaatie' i tyeítjee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij

huo'ráai'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íjma pu ajta huo'rí'ij. ¹² Mati'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'itzee, ti'ij quee tyi'tíj jo'huí'tzi'in.

¹³ A'íi mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jistya'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj.

¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'ré'can jime' pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyej i rey jime', a'íi pu'ij avá'raj, ti'quij i jiríj japua áan jo'ojnyéj jusíj.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuíxarisima'caj, a'íi mu i maj jamuán huacíj ajo'cáanyej jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ mati'ij mij báarcuj jitze atyáacíj, mej mij antácíinyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'ríj huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'íj pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Mati'ij meríj anxívij nusu aráseej quiloometroj a'chu imuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Jesús, jájtyij japua pu

huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Matí'ij mij tyámua' tyetyéeje'ej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'íi mu jáamua'reeri' maj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj jo'cíj i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuiixij jo'maj ty-ojó'cuua i tyeítýee tí'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta matí'ij jaaséj tíquee aja'hua'taca'aj a'íjna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj, aj mu mij i tyeítýee atyáacij i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'ín pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Matí'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'íjci i Jesús matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajúj'xaj, caxu a'íjna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj.

²⁷ Caxu a'íjna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin

ì cue'ráj ti jo'hui'tzij, sulu a'íjci jime' ì cue'ráj ti jusén jin tyí'huiire' ì siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íi pu a'ín pué'een ì cue'ráj ì ti jamuaatá'sij a'íjna ì Dios yójra', jì'nye a'íjna ì Dios, ì ti tavástara' pué'een, a'íi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtóo ì juyój.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti ì Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu ì Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'ín ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tyamua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? ³¹ A'íimaj ì tahuásimua'ci'ij mu jáacuj a'íjci ì maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' ì yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu huo'cue'ej ì páan tajapuá ti já'ma'can.”

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti quee ì Moisés pu tyihuo'tá' ì páan tajapuá ti já'ma'can, sulu ì nyavástara' pu tyu'tá'caa a'íjna ì páan ti jì'récán jime' tajapuá já'ma'can. ³³ Jì'nye a'íjna ì páan ì Dios ti tyu'tá'caa, a'íi pu a'ín pué'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma ì maj yan huacháatimee ì cháanacaj japua.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástará', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'íjna i ti nye jimi yeve're'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta seríj naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nysíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástará', i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rieenyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipuí'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástará' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipuí'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze aj-tyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en jujíimua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Nyáaj nu a'ín pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej.” ⁴² Mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

43 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. 44 Capu i'ríj ti a'tíj yeve're'nyej nye jimi, tìpua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. 45 A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: “Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej.” A'íj pu jin a'íimaj i maj janamuaaj i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij.

46 'Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséej i nyavástara', sulu a'íi pu jaaséj i ti a'íjna jitzán eeráma'can i Dios. 47 A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatye', a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej. 48 Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. 49 A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íi mu jáacuaaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, 50 nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij. 51 Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'íjna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj

mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyíi'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa ij tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'íin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyira'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'íjna i páan capu a'yan een tí'ij a'íjna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacua'aj, ajta matí'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

59 A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

60 Mati'ij a'yan tyáanamujri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca'tijin:

—A'íjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej tí'ij a'yan huárinyij?

61 Ajta a'íjna i Jesús, tí'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? 62 ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapuá jó'nyaj anaquéej jó'catyii? 63 A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj huiire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. 64 Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. 65 A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee i'ríj ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij a'yan huárinyij.

66 Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. 67 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

68 Ajta a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. 69 Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'ín pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

70 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antýíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

71 Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'íj pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'tacaa, j'i'nye a'íi pu a'ín pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamua'mua' i Jesús

1 Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'ájna i Jesús a'ájna a Galílea. Capu jaxie'va'ca'aj

ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuoca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'yan a'itzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huaci'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tíj jin ricij. ⁴ Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu avíitzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. ⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'íirria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pui'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, tí'ij ij a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Galileea.

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cój i ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu

juséerataj ujó'mej, sulu avíitzij pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuoca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítjee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Capu tyámua' ríciij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítjee.”

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¿Ji'nye ti'ij a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huóomua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ¹⁷ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren tipua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríj nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'íjna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo ti'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i ti a'yan tyá'huoo ti'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti

uyo'ta'ít'yaca', a'íi pu jí'r'é'can jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij tí'ij a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ '¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna tí i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'tíj tí ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeít'ye tyityaatanyúj tijin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'tíj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej tí tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés tí jaatyájtoo, siaj sij ja'antyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyéviy tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii?

²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihúa'xijtye'ej je'ej tí síij huasé'rin. Siati'ijta' séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej tí tyi'tyéevijtij tzáahuatyi'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tíj je'ráma'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tijn:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pué'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj? ²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tíj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íimaj i maj tyity-atatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu jí'récán jime' a'íin pué'een i Ciríistu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta tí'ij i Ciríistu' ya'uvé'nyej, capu a'tíj jamua'reeríaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej i ti unyojo'ta'ítyaca', síj ti í'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, jí'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íin unyojo'ta'ítyaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, jí'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—Tí'ij ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namuajri' i tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaaríj maj tyí'íjtye' xantáaru' huata'ítyaca' mej mij jaatyéevi'.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuonyij, ajta caxu nyetyonyij, ji'nye capu je'ej tyii'ríitaj ja'mej siaj a'áa jo'r'é'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, ti'ij quee i'ríitaj ja'mej tyaj jáatyonyij? ¿Nyiquij a'íjma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, ti'ij a'íjma tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'?

³⁶ ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuonyij, siajta quee nyetyonyij, ji'nye capu je'ej tyí'rii' siaj a'áa jo'r'é'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

³⁷ Ti'ij arí tye'entyipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, ti'quíj ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve'r'é'nyej, ti'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i

yu'xarij jitze tijn: "A'ij pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'ijna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa."

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij ajta hua' jimi hu-
atyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu
eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj,
ji'nye capu eexúj i Jesús tajapuá jo'ojnyájca'aj
ti'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ítyej.

Séecan mu i tyeítyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj
a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamujri' tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'ín pué'een i
ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íi pu a'ín pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajta'aj tijn:

—Capu a'ín pué'een, ji'nye capu i'ríj ti i
Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galilea ⁴² A'yaa pu
tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'ij jitze
eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cáantaj
ja'mej a Belén, jo'tij ajta já'ma'cantaca'aj a'ijna
i David.

⁴³ A'ij mu jin séecan ajtacíj i tyeítyee a'íjci
jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu
jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan
huaríj.

*A'íimaj i maj tyityatatyíj camu
ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús*

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta',
a'íi mu a'áa jo'r'é'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj

tzajta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'ij, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' ti'ij a'íjna.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaj?

⁴⁸ ¿Nyiquij arí síij i ti tyí'ta'ijtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'ríij síij ti fariseo pu'éen? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítyee, camu yó'itej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtoo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

⁵¹ —A'yájna ti'ij tyí'ta'ijtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij tyaj a'tíj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tyee'íhuo'ran tyej tyij jaana-muáaran je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

⁵² Mati'ij mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'tíj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Mati'ij mij jo'cíxij síij ajta síij jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i úiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jiríj jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi,

² yaa ariá'pua'aj, ti'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en i tyeítýee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxij ti'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje'ré'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'taráj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tyeítýee, ⁴ mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Ari muáaj ji'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antyimué'tin, ti'ij huatá'riitarej maj tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta quee tyi'ijxána'cira'aj, che' a'íin anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Mati'ij a'yan tyáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cíxij síj ajta síj, anaquéej mu a'íimaj jo'cíj i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús

jusíj na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'íjci jamuán i íitaj
tì a'áa jo'tácatyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij
ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze
tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj tì nye jitze
tyí'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyí'tíj a jitze pua'ritye',
áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

*Jesús pu a'ín pué'een i tì jìn huányeeri'ij úyan
i cháanacaj japua*

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyi-
huo'té'exaaaj i tyeítýee tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i tì jìn huányeeri'ij
úyan i cháanacaj japua, a'íjna i tì nyaj jamuán
jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij
tì júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste'
jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Mati'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asíj tyá'xajta, a'íj pu jìn quee
tyí'tíj huiire' je'ej paj asíj tyí'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Í nyaj jìn tyé'nyaxajta tyí'huiire', tyij nyajta
nyasíj nyana'aj tyényaxajtaj. Jì'nye nyáaj nu ja-
mua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj,
siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj
tyihuá'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej.
Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta tipua'aj
a'tíj no'xíjtyej, a'íj nu jìn ja'xijtye'en i tì jì'ré'can

jime', ji'nye canu nyasíij je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huüre' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyasíij tyényaxajtaj, ajta i síij ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeché'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' ti'ij ooj tyi-hua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo'ré'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo'ré'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej ti huóoje'caj, tí'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee í'ríj tyaj a'áa jo're'nyej jo'tíj jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaј tјjín:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can í maj yan séejre' í cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu јín a'yan tyajamuaaté'exaaј siaј a'íjna јín cui'nyij í siaј јín ootyá'ítzee í Dios јimi, јi'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'íin pué'een í Dios tí uyo'ta'ítýaca', a'íj xu јín cui'nyij í siaј јín huóoxana'cireј.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tјjín:

—¿A'tanyíј paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaј tјjín:

—Anaquéecan јime', ¿јi'nye tyi'tíј tyúuxie've' nyeј nyij ja'mua јamuán tyi'tyáxajtasime'en?

²⁶ Jéehua nu ja'mua јitze ma'can tyu'taxáјtaj nyajta јéehua јamua'xijtye'en, ajta a'íjna í tí ny-ojo'ta'ítýaca', a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj јín tyí'xaj, ajta a'íjna í nyeј nyáaj huá'ixaatye' í maj yan japuan séejre' í cháanacaj japua, a'íi pu'uj tána'aj pué'een í nyaj јáanamuaјri' a'íјci јimi í tí unyoјo'ta'ítýaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa tí a'íј јitze ma'can tyihuá'ixaatya'ca'aj í јuvástara'.

²⁸ A'íј pu јín a'yan tyihuo'té'exaaј tјjín:

—Siati'íј mua'aj na'ajriáj nyéetzij í nyaj yóјra' pué'een í Dios, aj xu sij јamua'reeren nyeј nyáaj a'íin pué'een í Dios tí uyo'ta'ítýaca', nyajta quee tyi'tíј јín je'ej ricíј í nyeј nyasíј nyana'aj

jájtjo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaaty'e' je'ej tí í nyavástara' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'íjna í tí unyojo'ta'ít'yaca' a'íí pu nyaj jamuán yésejre', capu í nyavástara' a'náj juséentacan yanúuriej, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej tí a'íj tya'ráanajchi.

³⁰ Tí'íj í Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' í Dios majta í maj a'íj jimi tyí'huíire' í tí je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma í maj Israel jítze ajtyáma'can í maj jimi tyá'antzaahuaj tíjin:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'íjci jítze í nyúucarij í nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren í tí jí'r'é'can jime' a'yan tyí'ja'yájna, a'íj xu jín juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Matí'íj mij a'yan tyaaté'exaa'j tíjin:

—It'yáj tu Abraham jítze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jín tyu'tyáhuíí, ¿jii'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaaty'e' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime' tí a'tíj tina'aj tí ootyá'ítzeere'en í Dios jimi, a'íí pu ca'nyéjrij jín tyí'huíire' a'íjci jimi í tí je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna í tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie' capu jusén jín huatyá'ítzeere'ej í tí jimi tyí'muarie', ajta a'íjna í tí yójra' pué'een, a'íí pu hua' jamuán huatyá'ítzeere'ej í jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'íj pu

jìn tipua'aj i yójra' i Dios jamui'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'ij nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamujri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—A'íi pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tipua'aj mua'aj ji'ré'can jime' yójmua'mua' siaj pu'éeenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíche' je'ej ti a'íin huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyeríj jamuáa'ixaa i ti a'yan tyi'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'ij i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijn:

—Catu ityáj a'íijma jitze huanánie'huaca' i maj jujiimua'astaca'aj, síij pu'uj a'íin pu'éeen i ti tavástara', a'íi pu a'íin pu'éeen i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tipua'aj ji'ré'can jime' Dios ja'muavástara' pu'éeenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve. Canu nyasiij mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ítyaca'. ⁴³ ¿Ji'nye ti'ij quee ja'mua'i'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj

já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'íi pu mua'ajmaj ja'muataataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'íin tyá'xie've'. A'íi pu i tyiyáaru' tyí'tyacui'caa ti'íj na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'r'é'can jime', a'íj pu jin hue'tzij tyí'xaj. Ti'íjta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyí'ja'yájna, ji'nye huápu'íj pu tyí'hue'tacaa, a'íi pu a'íin pu'é'een i hua' táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', a'íj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyíj mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaja'mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'íi pu janamuaj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin quee janamuajracuj i nyúucaria'ra'.

Ciríistu' pu anaquéj huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj

nye jimi tyícha'ij. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'ij a'ín pué'een i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'xijtye'.

⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatyé' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj mui'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tijin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatyé' i nyenyúucaa, capu a'náj mui'nyij.” ⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tataataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyí'xaj a'tanyíj paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatyé'ej, capu tyi'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'ín pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatyé' i nyúucaria'ra'.

⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muatáataj, a'íi pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci xicáara' nyaj

jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápuí'íj huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'íj, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin tí'íj quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixí'in, ajta a'íjna i Jesús huatyó'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaj ti aracúunyij huanie'huaca'

¹ Tí'íj i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'. ² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿ji'nye tí'íj aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyíquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaruuj tí'íj jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Tí'íj ooj huányeeri'cíj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítyaca', jí'nye

pu'rij huariá'tica'rij, ajta quee che' i'ríitaj ja'mej tí'ij a'tíj tyu'muárie'en. ⁵ Ijíij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'ín pué'een i tí jin huányeeri'ij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i jí'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj a'ájna jo'tíj ja'rájmuaa a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: i tí huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'ájna i tí arácun tí'ij ij acóojista'mij, ajta tí'ij uja'rájraa pu'rij atányeerica'aj. ⁸ Majta a'ímaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tíj já'chajca'aj a'ájna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj tí túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquee a'ín pué'een i tí a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu a'ín pué'een.

Majta séecan a'yan tíjin:

—Capu a'ín pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin tí'ij a'ájna.

Ajta a'ájna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tíjin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een.

¹⁰ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'ájna i tyáati' tí a'yan ántyapuaaj tíjin Jesús, a'íi pu chuéj huatyápuítaca', tí'quii

na'ráahuatya'xij i nyaj jiise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaaj tijin: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rájmuua, pajta je'en ará'ajo'sixi'in.” Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'ihuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos. ¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii tí'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i ju'í'rique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíise', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, tipua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáahuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj tí'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayój pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj tí'ij arí ijíj atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pui'intaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta' a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'íin pué'een i Ciriístu'. ²³ A'íj mu jin i huásimua'mua' a'yan

tyu'taxájtaca' tijin: "Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj."

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tipua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuua pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huací'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tijin:

Muáaj paj jamuán huayi'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tij já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tij já'ma'can, ajta a'íj pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee

huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricij je'ej ti a'ín tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti sáij a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' ti'ij atányeerej. ³³ Típua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíiche'.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj jéehua a'itzéeria'aj i Dios jimi pati'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'ín pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Papu'rij jaaséej: Nyáaj nu a'ín pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyéviij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en,

mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íimaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Típua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tij jin ootya'itzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'puí' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jin néijmi'i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'puí' huaríj.

10

A'íjna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tij ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijin a'íjna i tiquee utyájrutyej i cánya'xii cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'íi pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyej jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu tya'antácuunye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íi pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síj ajta síj, majta a'íimaj i cánya'xii a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íi pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirájajpuan i juya'muáj, a'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta

tipua'aj sáij pué'eenye' maj quee jamua'tyej, camu jaataváraj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyej i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaaaj, majta a'íimaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'íin tyihua'íxaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyihua'ícha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: —A'yaa nu tyajá'mua'íxaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi'i

i maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'.

⁹ Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj, a'íjna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu huiire'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej tí'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'píj ajta jéehua jatyoonyij jo'tíj tyojo'cué'huaaj.

¹⁰ 'A'íjna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej tí'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta tí'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua'

tyihua'ícha'ij a'íi pu ajta hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tipua'aj jaaséj ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij

i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua'

tzajta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huojo'cuáxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íi pu i tyéviij huatóo'uunaj, ji'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaanájtchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua'tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyej a'íijma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyej, ¹⁵ a'yájna tí'ij ajta tyí'nyamua'tyej i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can muí'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íiyu'uj séejre' i cúraaj tza-jta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íijma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze iira'úuj muá'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íij ja'mej.

¹⁷ 'A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can muí'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can muí'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámui'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'íj pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

¹⁹ Matí'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacíj. ²⁰ Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

21 Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu i'rij ti a'tíj a'yan tyí'xajtaj tipua'aj tyiyáaru' tzajta' séjre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tí'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

22 Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'ájna jin tyi'ye'estyáacaj mati'ij tyu'tátuii i tyeyúuj.

23 Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tíj ja'antyényinyiij Salomón ti ja'ajtaahuaca'. 24 Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i Ciríistu'.

25 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'rij nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'ájna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', 26 siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xií i nyaj hua'ajya'muaj.

27 A'íimaj i cánya'xií i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. 28 Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'ajpuanyi'raj.

²⁹ A'íjna i nyavástara' i ti a'yan tyinaatátuii a'íjma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'ríj ti a'táj já'jajpuanyi'.

³⁰ A'íjna i nyavástara' nyajta nyáaj síj tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i ti nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu jin nyeríj jéehua tyajamuaataséjra i ti naa tyí'een, ¿nyi a'íjna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyi'táj jin xá'pui' huaríj, sulu a'íj tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévij pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tijin: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijin dioosij a'íjma i ti tyihuo'té'exaaj. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ítയാ'ca' i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj

nyequee a'yan rijcaj je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'ríij a'yan nyarijca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íi pu i Jesús huató'uuj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tíj anaquéej i Juan huaja'íiraca'aj. ⁴¹ Mue'tíj mu i tyeítýee aje're'nyej a'íjci jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyí'tíj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej ti tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyí'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíj a'áa maj já'ma'can a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

11

Tí'íj huamuí' a'íjna i Lázaro

¹ Síj pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Betania, jo'tíj ajta já'chajca'aj a'íjna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i Maríia ti ihuáaria'ra' pu'éenye'ej a'íjci i Lázaro, a'íi pu a'íin pu'éen i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en

ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj jime'. ³ A'íi mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tijin:

—Tavástara', a'íi pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcuí'nyaca' ti'ij huámui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij ti'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta ti'ij huataséjre'en ti néijmi'i jin tyámua' een i yójra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta

típua'aj sáij tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, jí'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajistej.

¹² Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacáj tijn:

—Tavástara', típua'aj tyácusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihuá'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Lázaro tyácusima'aj tí'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj ja'huo'itéericán jime' tijn:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, jí'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuüre'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jata-muá'muatya'aj tijn cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj i séecan i maj majta Jesús jamuán huacáj a'yan tijn:

—Che'rej tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácuí'nyij.

Jesús pu a'íin pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuaj xicáj á'tyeej

maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quiloometroj huatátyeej, ¹⁹ mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamuíjrytya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Tí'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa tí'ij ja'antynájchej, ajta i Maríia a'áa pu jo'tyá'ítzee a juchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyiche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámuí'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj mui'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciriístu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij avíitzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entyinájchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Maríia mej mij jaatyápua'ritye'en, mati'ij jaaséj ti i Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Ti'ij Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tìpua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámui'nyiiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tza-jta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Mariía i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nye pu'ríj muáacuj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaaj paj jaséjran i ti jin huápuí'ij naa huasérin i Dios, tipua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mati'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzire', ji'nye muáaj paj

náanamujari'. ⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuj, ajta a'yaa nu tyaataxájta ti'ij huó'huiire'en i tyeítýee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ítýaca'.

⁴³ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

⁴⁴ Ajta a'íjna i ti huámui'ijcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cíxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíise'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj je're'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avítzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze aj-tyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Mariía jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaaj i Jesús jimi, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj. ⁴⁶ Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, mati'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. ⁴⁷ Aj mu mij i fariseos majta i maj puaariij tyí'ijtye', a'íi mu hua'ajsi i maj tyityatatyíj, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'tíj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítýee. ⁴⁸ Tipua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij,

mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta ja'antypuá'rite'sij i tachuéj Israel.

⁴⁹ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Caifás, a'íi pu a'ájna imuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, ⁵⁰ capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhuiri' ti síj na'aj huámu'nyij hua' jitze ma'can i tyeíttee, quee tyaj néijmi'i antypua'rej.

⁵¹ Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mu'nyij mati'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ⁵² ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'ajsiire'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a imuáj jo'cháatimee. ⁵³ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pui'intarej je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

⁵⁴ A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'ríj tyi'véjri'tacaj mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyí'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj

mu i tyeítýee curiá'cixij mej mij a'áa jo'r'é'nyej a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyí'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuooca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyeyúuj tzajta' tijin:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja've'mej ti'ij yeti'rámua'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaríj tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijin tipua'aj a'tíj jamua'reeriaj jo'tíj je'ej je'en i Jesús, ti a'íin huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuurityej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyí'huúria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyii i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tíj, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, i ti a'íin

pué'eenye'ej i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatooniyiche' a'mújcij mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pué'eenye'ej, ajta a'íin jacha'íica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'íi pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinyij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj tí'ij nyacáhuaaty'e'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihuá'íjtye' i puaríj jaaxá'pui'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítýee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jime' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' tí i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Mati'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antýinájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tíjin:

—Tyámua' pu naa xá'pui', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tí yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Rey tí tyitaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátyoj tiquee xu a'táj japuan á'yi'xaca, tí'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí a'yan tíjin:

¹⁵ Caxu tyí'tziinye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íi pu maja've'mej i tí tyajamaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' tí cíleen.

¹⁶ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej tí huatóomua'aj i tí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta tí'ij i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' tí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej tí tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

¹⁷ Majta i tyeítýee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús tí'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'táj tyu'séj. ¹⁸ A'íj

mu jin i tyeítýee iiráacij mej mij ja'antýinájchej a'íjci i Jesús, jí'nye a'íi mu jáamua'reeri' tí tyi'táj jin a'yan huaríj i maj jin je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítýee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjci i Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna mati'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can.

²¹ A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i tí a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa tí ja'ajtyáma'can a Galileea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tíjin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

²² Ajta a'íjna i Felipe a'áa pu jo're'nyej tí'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, mati'ij mij a'íimaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej. ²⁴ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tíjin tipua'aj tí'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeriicuj quee huámuí'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'íjna i játza'ra'an, ajta tipua'aj huámuí'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. ²⁵ A'íjna i tí jéehua jaxie've' tí'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu muí'nyij, ajta i tí quee jitzán juxie've' tí júurij já'ra'nyij úyan cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej

jusén jime'. ²⁶ Típua'aj síij jaxie'va'aj tí'ij naatyáhuüre', che' a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'íjna i tí nyéetzij nyahuiüre'. Típua'aj síij nyahuiiria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' tí mui'nyij

²⁷ 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu ny-atzájta'. ¿Ajta jí'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Ny-iqúij a'yan nyetyu'taxájta yee: “Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'yan tyináaci'tyij je'ej tí arí atyojo're'nyesij”? Canu a'yan tyu'taxájtaj, jí'nye a'íj nu jín mujo've'mej tí'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' ty-eetyátoonyij i paj jín ántyapuaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij tí a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nu'rij tyámua' tyeetyájtóo, nyajta je'en nya-jtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítýee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tí síij jamuán tyu'taxájtaca' tajapúa' tí tyí'huüre' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu a'íjna jín huatánamuajre i nyúucarij tí'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu tí'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ³¹ Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' tí jitzán tyí'ityi'huaj a'íjna i tí íiyan tyí'ijta i cháanacaj

japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítyee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta i tyeítyee a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtoo, ti i Ciriístu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyíj pué'een a'íjna i tyéviij ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'íjna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

Tavástará', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca?
 ¿A'tanyíj jimi i tavástará' jaataséjratáca' i ti jin
 néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye
 a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tíjin:

⁴⁰ Dios pu hua'ráanaxij a' hua'jíisa',
 ajta tyu'tyáanaj i hua' tzajta',
 mej mij quee atanyéjnye'rij,
 ajta mej mij quee tyihuojó'iteej,
 mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye
 a'íi pu jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj
 i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze aj-
 tyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan
 mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyity-
 atatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajta'ca'aj
 hua' tzajta' i tyeítjee, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj
 i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u
 tyeyúuj tzajta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj
 mej mij i tyeítjee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i
 Dios huo'tyátzaahuatye'en.

*I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i
 tyeítjee*

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca'
 tíjin:

—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu
 nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu
 ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ítýaca'.

⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj
 i ti unyojo'ta'ítýaca'. ⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pué'een
 i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'íjna jin

mujo've'mej íyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. ⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuaj i nyenyúuca a'ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij. ⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íi pu á'xijtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítayaca', a'íi pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' ti'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íyan i cháanacaj japua, ti'ij jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tina'aj hua'xie'va'ca'aj a'íijma i maj jamuán

huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

² Ajta mati'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, ti ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióochuiiri' i jutasíj ti ji'riá'huijca'aj, a'íj pu'ij séej cíixurij jin ahuooji'quej i maj jin hua'cá'iimua. ⁵ Ti'quij cáasuj jitze atyéeeje, aj pu'ij huatyóochej ti hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i cíixurij i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj.

⁶ Ajta ti'ij a'íj jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapuj, a'íi pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj muáaj ijíij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricij, sulu majca'huáyee paj yo'itéej puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti a'ín pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

¹² Ti'ij hua'najo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri' i jutasíj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? ¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tijin Maeestro, siajta a'yan tijin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'ín pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'itiiri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj

jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'íjna i ti tyí'ijta quee a'íjna i ti jahui're', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' quee i nyaj ujo'ta'ítyi'huaca'. ¹⁷ Tipua'aj tyámua' setiyó'íteej a'íjna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'íjna jin huatóotyamua've'sij.

¹⁸ 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i ti nyaj jamuán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'íire'." ¹⁹ A'yaa nu nyerij anaquéej tyajá'mua'ixaatye' ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta ti'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyerij tya-jamuaaté'exaa. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti tyámua' tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ítyaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ítyaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'íin pué'een i ti avútzij jin tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ti'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pu'a'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéerican jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

22 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti tyáxajtasime'ej
 23 Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíij mati'ij tyí'cua'ajcaa,
 24 ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tíj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. 25 A'íi pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Nyavástara', ¿a'tanyíj a'íin pué'een?

26 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj nyeríj ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'ítye'sij a'íjci i a'tíj ti a'íin pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote.
 27 Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'íi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj períj tyu'muá'aj.

28 Ajta capu síij yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. 29 Ajta a'íjna i Judas a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyí'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tíj huánanan i maj jin

tyu'yé'estej, nusu ti tyi'tíj huo'tapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Ti'ij iirájraa a'íjna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ijij pu'ríj séejre' i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'ij pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta tipua'aj i yójra' i Dios jimi séjre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. ³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaaaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'ij nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Tipua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

*Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)*

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíij naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíij ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámui'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámui'nyij? A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'íjma i maj jamuán huacíj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástara' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tìpua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tya-jamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tìpua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj

a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej.
 4 Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo'r'é'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

5 Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

6 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'ín pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástara' jimi.

7 Típua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástara', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

8 Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', taataséjratye' a'íjci i a' vástara', a'íi pu tajitzé juxie've'.

9 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'íjna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavíj nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástara'?

10 ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nya-jta séejre'? Tyi'tíj nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'íjna i nyavástara' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricij. 11 Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara', ajta i nyavástara' a'íi pu ajta nye jimi séejre',

na'ríij quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyi'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyi'tíj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ítij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Tipua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'íin uyo'ta'ítij i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, i ti quee i'ríj maj ja'ancuriá'an a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'íi pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséjran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséjran, siajta júurij séeria'aj

xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'ájna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'ajta a'yan ricij, a'áj pu jin séejre' ti ji'ré'can jime' nyaxie've'. A'íi pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'íjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'ájna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síij) a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'íimaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i ti nyaxie've', a'íi pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'ájna i ti quee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'ájna i nyúucarij i siaj mua'aj janamuj capu nye jitze ma'can, sulu a'áj pu jimi je'ráma'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítയാ

²⁵ 'A'yaa nu néijmi'i a'ájna tyajá'mua'ixaatye' ijíij nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ájna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ítyij nyéetzij jitze ma'can, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa.

27 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tyeítýee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tziinye'ej. 28 Xu'ríj náanamujri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj jì'rè'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'íjci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, jì'nye a'íi pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. 29 A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij tí'ij a'yan tyí'rijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

30 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, jì'nye pu'ríj uvé'nyesij a'íjna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyí'tíj jin pújoorej tí'ij na'antyimué'tin, 31 a'yaa pu tyúuxie've' tí a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyí'tíj tí jin unyojo'ta'ítyaca'.

Xá'ajhuiixi'. Tyiche' tyíhuiinyij a'yájna.

15

I ti jì'rè'can jime' ciyéj pué'een ti huasti'

1 'Nyáaj nu jì'rè'can jime' a'íin pué'een i ciyéj tí tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'íin pué'een i tí ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'íjci i ciyéj.

2 Tipua'aj síij i ciyáara' tí jitzán ajtanyéj quee

taca'aj, a'íi pu ja'ajtavéjchij, ajta tìpua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej tí'ij jéetze' huatatóca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyatí'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Síij i ciyáara' capu i'ríj tí jusíij huatatóca'an tìpua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jítze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'riij siaj tyí'tíj jin tyu'tyáhuire'en, tìpua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ Nyáaj nu a'ín pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'íjna i tí nye jítze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatóque'sij, jí'nye tìpua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyí'tíj jin je'ej rinyij. ⁶ A'íjna i tíquee nye jimi séejre', a'íi pu nye jítze ajtáveechi'huaaj aj pu'ij huatyáhuasij tí'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ Tìpua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyí'tíj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jítze ámiteere' i tí jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin jí're'can jime' nye jítze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna tí'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jítze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Tìpua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jítze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyatí'ij nyáaj tyá'astej

ì nyúucaria'ra' ì nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' ì ti jìn nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'íi pu'ij a'íin pué'een ì nyúucarij ì nyaj jìn tyajá'mua'ijcatye'en ti a'yan tijn: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyerij tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een ì ti jìn jéetze' ámiteere' ti a'tíj jaxie've' ì juxa'aj tyéviij a'íjna ì ti jitzán ma'can huámui'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyeítyeristyamua' pué'een, tipua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huüre' nye jimi, ji'nye síj ti tyí'huüre' capu jamua'reej je'ej ti ricij ì ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tijn nya' amíincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa ì ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaaj. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jìn tyajamuaata'íj siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en ì Dios jimi, ajta jusén jìn huatyá'itzeere'en ì siaj jìn tyu'muáriej. A'yaa pu'ij ì nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij ì siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'íi pu a'íin pué'een ì nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee ì cháanacaj japua mu jájcha'íire' ì Jesús majta a'íjma ì maj jitzán ajtyáma'can

18 'Típua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetzij anaquéej naataxána'vej. 19 Típua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'íimaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyéityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. 20 Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'tíj jéetze' juxie've' quee a'íjna i ti tyé'ijtye'." Típua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta típua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúuca, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. 21 Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ítyaca'.

22 'Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, 23 ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'. 24 Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' tí'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj

tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyí'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti a'yan tijin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

²⁶ 'Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ítvij a'íjna jitze ma'can i nyavástara', a'íjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj.

²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

² A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyí'huiire'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tipua'aj arí a'yan atyojo'ré'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj imuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj.

⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca', ajta capu síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijritej, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. ⁷ Ajta

a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhuiri'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ityi'raj. ⁸ Ti'ij a'íin yava'cáanyej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee ji're'nye'ej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tíj ti á'itzeere' a'íi pu a'íin pu'éen i tiquee nye jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyáaj nu a'íin pu'éen, i nyaj jo'méj i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'íi pu a'íin pu'éen i ti úyan tyí'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pu'íntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji're'can jime' júuricama'ra' pu'éen i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyí'ijcha'íj, a'íi pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna

ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'íi pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jíme' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyí'tíj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'ihuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'íjna jin mua'aj setyúu'ihuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', siaj mua'aj juyiinyixi'in, siajta huatóoxaamujritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacuí'nyej a'íjci jíme' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej,

ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xi i ti jin jajpuéjtzica'aj, a'íjna jime' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jime' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íiyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijij tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'rítaj ja'mej ti a'tíj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'tíj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuata'sij tyi'tíj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuavii, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesus pu a'ín pu'éen i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij íiyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyeríj tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixáatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástara' jimi. ²⁶ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'í pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jime' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa

nu i nyavástará' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástará' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ijíj paj períj ja'huoo'itéericí'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyi'tíj mua'ihuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatye'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij siatí'ij mua'aj jo'cáxi'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatyá'itzeere'ej, jí'nye i nyavástará' pu nyaj jamuán yésejre'.

³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, jí'nye nyáaj nu'ríj ja'antymué'tíj i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoó i maj jamuán huacíj

¹ Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástará', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' ty-eetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij. ² Jí'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaruptyej a'íjci a'yóoj,

mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'íjna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'í pu a'ín pué'een i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Dios ti tzáahuatyi'ra'aj jin séejre', ajta a'íjna i Ciríistu' i paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyci'íj i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta ijíj nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'íj tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'íj ajamuán ajo'catyii ti'íj quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'íimaj i paj hua'antycíhuoj íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'í mu a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷ A'íimaj mu meríj jamua'reej ti néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'í nu huo'té'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'í mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj ji're'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavii, canu a'yan tyí'muahuavii a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'í mu a'tyéityeristyamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeityeristyamua' pué'een, a'í mu majta a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj a'tyéityeristyamua' pué'een,

a'íi mu majta nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íjma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

11 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'ij a'íjna jitze ma'can i paj jin ántyapuaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'ij ityáj. 12 Nyati'ij nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu síj ti hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i ti arí jimi a'yan tya'tácatyij ti'ij puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

13 'Nyajta ijíj a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'ij nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'en nyati'ij nyáaj tyí'nyetyamua've'. 14 Nyáaj nu nyeríj huó'ixaaj a'nyúuca, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íire' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'ij nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. 15 Canu a'yan tyí'muahuavíj paj hue'rátoonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyí'een. 16 A'yájna nyati'ij nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. 17 Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'jimi, a'íjci jime' i ti jí're'can

jime', ajta a'íjna i ti jì'ré'can jime' a'íi pu a'íin pué'een a'nyúuca. ¹⁸ A'yájna pati'ij tyiny-ojo'ta'ítyaca' a'íjma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ítyij a'íjma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyi'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuavii, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuavii hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamuj i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyí'muahuavii maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtací'ca'an, a'yájna pati'ij muáaj nyavástara' nye jimi tyi'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i ti naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij síj mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'ij muáaj nyajta nyáaj síj tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i síj mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²⁶ Nu'ríj huo'taséjra je'e'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'e'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatye'e'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antáci'nyej után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájrúpij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosi'rej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'ij, a'íimaj mu uhujajo'ta'ítyaca' i maj

tyihuá'ijtye' i puaríij majta i fariseos. Néijmi'i mu huaatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'rij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'rinyíche', a'íj pu jin eerájraa ti'ij hua'antinyinájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: Nyáaj nu a'íin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacij, majta eetavátzij a chóota'. ⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'rij jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'íin pué'een. Tipua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'ciinyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'rij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan tijin: “Nyavástara', capu síj jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuj, a'íi pu juchúun íjcutaca', ti'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' ajtasíjchaca'

a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin Malco, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ucárujtye' mua' chúun, tipua'aj i nyavástara' a'íjna jin unyojo'ta'ítýaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i ti tyihuá'ijtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náaj'quej. ¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tij a'íjci jimi i Anás, jí'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjci i Caifás, i ti a'ájna imuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhu'i'rihua'aj ti síij na'aj i tyévi'j huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítýee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tíquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj síij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i síij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i

ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jin jamuán utyájrurij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'itzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrutyey. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síj a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújcij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'íi mu óonie, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huací'ca'aj ajta tyí'táj ti hua'mua'tyajca'aj. ²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuó'ixaaaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj

tina'aj nu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'táj avíitzij jin huataxájtaca'.²¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nye'ihuo'? Pata'aj a'íjma huata'íhuo' i maj náanamujri', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'táj nyaj huó'ixaaj. A'íi mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

²² Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj tyi'táj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'táj ti pué'een, ajta típua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin pety-ina'ráava'raj?

²⁴ Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

*Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)*

²⁵ Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuístya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síj a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

26 Aj pu'ij síij ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tíj jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

27 Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

28 Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tíj ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tíj je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huüre' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrurij jo'tíj i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatá'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. 29 A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?

30 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tíjin:

—Típua'aj quee tyi'tíj jin
ootyá'itzeere'nyijche'en, catu ya-
muaatatuüre'nyijche'.

31 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tata'caa tyaj a'tíj huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ti'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'ihuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Típua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítyee mu nye jimi tyí'huúria'cajche' i maj huatyéno'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'nyej i cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íi mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Ti'íj a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'íj hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ³⁹ Sijta mua'aj a'yaa xu tyeeyi'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'íjtá tyí'ye'estyaj sij jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyi a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújcij. Pata'aj tii'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cíxurij

ju'cáhuujri' ti tɪn xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íci i cúruun ti tziicare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuíj a'íjna i cixurij ti tɪn xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Matí'ij a'íimaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁷ Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ityáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'i'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'ín pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Tí'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj

utyájrurij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, ti'quii a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjci jin antyínyamua'ree nyej nyij mul'rátóonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'táj jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tìpua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'íj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íi pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'íjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tìpua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'táj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'táj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'íin pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'íire' a'íjci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuo'namuajri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'íjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'íjci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'pui'intare', a'yaa pu tyaja rájtyapuaj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa.

¹⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri',

ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'puí' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuui a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

*Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)*

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antychóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin: “Mui'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaaaj jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaaj tijin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuojó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'. ¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze

ajtyáma'can", ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'íjvej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huééicaj nyuucaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: “A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'ín pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'ijpíj i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'ín avá'itzee i siicu'ria'ra' ti ju'cáchajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyí'nyacaanaa, majta

huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesícu'." A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Mariía ti íira'ra'an pu'e'enye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síj a'íjna i Mariía Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tíjin:

—Iiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaaaj a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tíjin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'íjna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íj pu yo'ví'tij i juchéj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyii ti nahuáj ava'jistica'aj ti ántzinaj. Matí'ij mij tyi'tíj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antiyíj'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénra'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'rij néijmi'i tya'róo'astej.
Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamu' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i mui'chítyee huatyá'itzeere'en a'íjci jitze i cúruuj ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antyína'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i mui'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antyná'xij i icájra'an i síij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséej ti arí mui'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antyná'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta síij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyípityij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'ájna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'ji're'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'rij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: “Camu séej

antyína'caj i caríira'an." ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: "A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej."

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'quij a'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'íjna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta aviítzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje're'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje're'nyej a'íj huatisíma'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muáti'si', áloes tyi'tíj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'íjna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuaa a'íjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéejyi'raca'aj maj hua'vá'nan i mui'chítjee a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

*Jesús pu huatájuuriaca'**(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)*

¹ Ajta a'ájna xicáara' jítze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'ájna i María Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj tí'ij óoche' cái tyu'chuíxavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun.

² Aj pu'ij huariá'raa tí'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mu'ríj jí'rájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'ájna i Pedro, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síij pu jéetze' ca'nyiin jo'téechajraa quee i Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj.

⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyii i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájruij.

⁶ Aj pu'ij a'ájna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyájruij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséej i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyii, ⁷ a'íj pu ajta huaséj i cáixurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'íi pu jíri'huaj jujíme' áan ja'ajcatyii. ⁸ Aj pu'ij ajta i síij utyájruij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaquéej a'áa ja'rá'aj, tí'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj

huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáñ a'íi mu jo'cáñij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéneeriaca' jo'tij jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huiire' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj i tyévira' i Jesús, síij pu a'áan jo'ojcatyíij jo'tij jo'ojmu'uuca'aj ajta i síij jo'tij jo'ca'íicajma'caa.

¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Iiti', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaañ tijin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Iiti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'íi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'íin pué'eenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yí'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaañ tijin:

—Nyavástará', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—María.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuucaaaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj nya'itzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástará' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástará', ti ajta ja'muavástará' pué'een, nyajta a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i María Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséej i tavástará', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tzìnya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurpij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtuyej tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij i maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej mati'ij jaaséj i tavástara'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna ti'ij i nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ítyaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ítyij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástara' ti arí hu-atájuuriaca'

²⁴ Ajta a'íjna i Tomás, ti ajta hua' jitze aj-tyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ti'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jaaséj i tavástara'.

Ajta a'íjna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséj i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu

ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i ítza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Ti'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájrurij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tijin:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye ítza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacíj, i tiquee á'yu'si'ij a'íjci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Ti'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacíj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj:

² A'áa mu jo'tyú'uucaj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cuátyirij pu'éen, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacíj i Jesús.

³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéé eetajájpuaj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa'j tijin:

—Ityáj tu tyajta ajamuán jó'ci'ij.

Matí'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacínyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'tíj huatyéevi'. ⁴ Ti'ij arí

tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu jaamua'aj a'tíj ti pu'éeenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéé?

Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta'pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajájpuaaj i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéé i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro ti'ij a'yan tyáanamujri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóochejtyej ti'quij huatajój ti'ij jiyet'zín a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo're'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapuaaj i tápi'narij mua'va'jístícan i hue'tyéé jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyey a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyii i ti'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'i'in i hue'tyéé i siaj sioochán hue'tajájpuaaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'tajájpua i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jística'aj i hue'tyéé mej vivéejmeé, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéeicaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástara' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij jatyí'puj i páan, ajta je'en huo'ríip'uuj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjci jime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéecaj jitze i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij huatájuuriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj tíjin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetyeítyeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj nye jimi jusí'rii.

17 Huéecaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyí'ra'aj jin pén yaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri ti'ij i Jesús a'yan huéecaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ín i nyetyeítyeristyamua'.

18 A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin patí'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta patí'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejmójca'taxi'sij ti'ij síij mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

19 Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Ti'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

20 Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' ti'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyíi i Jesús matí'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij

a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?" ²¹ Tí'ij i Pedro jaaséej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' tiquee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti a'íin tyí'xaj.

²⁵ Capu síj na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, tipua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyi'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tiquee tye'veéericaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna
á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta
Salmos New Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6